

Practica Octaviani Vestrii I. C. Foro Corneliensis

Vestri, Ottaviano

Coloniae Agrippinae, 1597

VD16 V 940

De secunda ac tertia sente[n]t[i]s, earumque prolatione, ac fructuu[m] &
expensarum condemnatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63002)

rulerit sententiam, si postmodum in causa appellata-
na probationes factae fuerint, ex quibus prior sententia
firmanda est, quod hoc themate iudex appellationis pronun-
ciare debet malè iudicatum ex nouis probationibus, et in
honori iudicis, à quo consultum videri possit. Nii. An. 10.

De secunda, ac tertia sententijs, earumq; prolatis-
ne, ac fructuum & expensarum
condemnatione.

CAP. II.

SUMMARIUM.

- 1 Acta omnia ad iudicem ad quem transportanda
sunt, vt super appellatione iudicium suum praefer-
re queat, & quis ea mittere teneatur.
- 2 Appellatio est, quae iurisdictionis exercitium iu-
dici ad quem tribuit, ideòq; de ea prius constare
debet, fallit tamen, vt num. 4. & v. de m. 12.
- 3 Iudex appellationis pronunciat se iudicem com-
petentem.
- 5 Iudex appellationis confirmat, vel infirmat sen-
tentiam his verbis, benè, vel malè iudicatum.
- 6 Expensarum condemnatio fit in causa appella-
tionis, etiam ab interlocutoria, & nu. 24.
- 7 Iudex an teneatur condemnare victum in ex-
pensis, quae in libello petite non fuerint, & nu. 17.
- 8 Expensarum condēnatione omīssa in diffinitua,
non potest amplius de expensis tractari, fallit ta-
men in duobus casibus, & num. seq.
- 9 Iudex suam sententiam potest eadem die supplē-
re, vt puta super expensis.
- 10 Causa iusta excusat ab expensarū cōdemnatio-
ne, & quid in sacro palatio obseruetur, & n. 22.
- 11 Expen-

- 11 *Expensarum in condemnatione, qua veniant, & quid hac in re Palatium obseruet.*
- 13 *Beneficium, quempiam accepisse, probare non sufficit, nisi infra mensem accepisse probetur.*
- 14 *Iurisdictio expresse siue tacite prorogata iudicium reddit validum.*
- 15 *Prorogatio iurisdictionis vt valeat, necessario requiritur, quod iudex sit illius capax.*
- 16 *Iudex appellationis cum iudicio appellati sententiam reuocat, causas exprimere tenetur.*
- 18 *Expensarum condemnatio nedum in diffinitiva, sed in interlocutoria fieri debet.*
- 19 *Expensarum condemnatio fit in causis criminalibus.*
- 20 *Expensarum à condemnatione excusatur, qui habuit iustam litigandi causam.*
- 21 *Iudex, quando ex iusta causa victum ab expensis absoluit, debet illam in sententia declarare.*
- 22 *Causa iusta litigandi qua sint, vt ab expensis qui excusetur.*
- 23 *Iudex post sententiam de expensis cognoscere non potest, quamuis earum condemnatio reservata fuerit.*
- 25 *Expensa qua sint, qua in lite refarciri debeant.*
- 26 *Expensa ratione contumacia, qua veniant.*

Vbi de appositione & iustitia primæ sententiæ, eiusque validitate satis disputatum sit, ad sequiores sententias procedi solet, datis tamen in vnaquaque instantia dilationibus, seu seruatis substantialibus terminis, ex natura causæ, ac ordine instantiæ dari, atque seruari

uari solitis, de quibus suprà titulo de terminorum obseruatione ad saturitatem diximus non repeto, & quia hæ sequiores sententiæ debent priorem confirmare, vel infirmare, nec iudex ad quem potest pro confirmatione, vel infirmatione sententiæ deliberare, nisi ipsam sententiā, & acta prioris instantiæ videat, lex iubet, ut iudex à quo infra 30. dies à die, à qua appellatum fuerit non solum appellantem dimittat, & litteras dimissorias (quas apostolos vocamus) appellanti concedat, sed * etiam omnia acta coram ipso gesta, ut gestorum meritis bene considerari possit Iudex ad quem pro singulorum fortuna sequiorem sententiam proferre, l. eos, §. superius, in finalibus verbis, l. iudicibus, & l. precipimus, §. in his autem, C. de appellatio. more à introductione est, ut is litigatorum, qui emissam appellationem prosequi intendit, sit ipse appellans, vel appellatus pro transportatione actorum prioris instantiæ ad iudicem ad quem initer, & licet lex præscriptam dilationem iudici à quo præfigat, & non notario, sed iudici hanc actorum transportationem præcipiat, non solemus alias, prout lege dictante possemus, iudicem ad transportationem actorum compellere, sed eius duntaxat notarium, qui fuit in causa actuaris, idque ut cum iudicibus urbanus agamus, ac etiam, quia iudices satis videntur, quò ad se acta concedere, ubi appellationi deferunt, & sic res videtur cum notario duntaxat agenda, contra quem solemus, ubi pro actorum transportatione instamus, monitorium à iudice ad quem obtinere, quo sub excommunicationibus, ac etiam pecuniarijs poenis monetur, ut vniuersa acta apud se

gesta ad iudicem aliquem, ac eius notarium in
caussa deputatum infra tres dies transportasse
debeat, & nisi monitorio huiusmodi paruerit iu-
dex ad quem, nobis instantibus seruatis solitis
terminis ad videndum se excommunicari, quia
non paruit monitorio, & successiue ad videndū
se declarari, ad declaratoriam censurarū, & pœ-
narum in monitorio contentarum sententiam
procedit, & excommunicatus denunciatur, & v-
bi in excommunicatione indurato adhuc corde
perseueraret præuia aggrauatoria, & reaggraua-
toria, ac alijs solitis terminis, ad brachium secu-
lare deuenitur, quo manu militari acta, si repe-
riantur transportationi disposita, sin autem eius
persona, donec monitorio paruisset retinēda ca-
perentur, rarò tamen notarij hanc brachij sæcu-
laris inuocationem expectant, etsi quas, vel exce-
ptiones, vel excusationes suæ cessationis habeāt,
solent illas allegare, & controuersias, si quæ sint
in hac specie, quæ artem ipsam notariatus cōcer-
nant, generalis notariorum mensarius dirimit.

Dixi autem eum, qui pro expeditione insta-
ret solere pro transportatione actorum instare,
siue fuerit appellans, siue appellatus, & iudicem
ad quem non posse causam expedire, nisi acta
prioris instantiæ coram ipso producantur, quia
si iurisdictionem respicimus, & b nisi * sibi b
prius constet de appellatione, quæ regulariter 2
est, & esse debet de actis iudicis à quo, non habet
iudex ad quem iurisdictionis exercitium, &
caussa non censetur ad ipsum deuoluta, cap. Ro-
mana, §. si verò de appellatio. in 6. Francus in ca-
pit. cum in Ecclesia vlti. notab. vbi etiam Dec. in
princip. de appell. Rota decisio. 199. in antiquis,
nota,

nota, quòd ubi in causa prophana, in finalibus
 verbis de appell. & decis. ii. Innocen. Fusedi-
 catum in principio, eodem tit. idque non solum
 ad effectum cognoscendi de iusticia vel iniusticia
 causae, & sic de meritis ipsius appellationis, sed
 nec etiam ad effectum procedendi in causa mul-
 titatis cum appellatione cumulata, cap. exhibi-
 ta, verbo constiterit de iud. ubi Abb. 10. de Gra-
 dibus in addit. ad Decium in dicto cap. cum in
 ecclesiam, in verbo non probetur sub iura.
 prout nec in causa attentatorum. Rota decisio.
 190. in no. quoad reuocationem de attentatis, &
 de appella. Estque hoc intantum verum, ut ad i-
 stos effectus non diceretur satis de appellatione
 constare, si pars appellata obtinuisset causam
 appellationis aduersarij committi, vel alias e-
 missam appellationem fateretur. Rota dict. de-
 cis. 190. Aegid. conclus. 684. quanquam de appel-
 latione, sed non placuit alijs, & ratio est, quia is,
 qui fateretur appellatum fuisse, non fateretur alias
 qualitates in appellatione necessarias etiam quo-
 ad effectum deuolutiuum, ut potè, quòd infra de-
 cem dies fuerit interposita, Aegid. dict. conclus.
 684. quandoquidem habet appellans, docerens
 solum appellasse, sed etiam infra decem dies
 vel alias legitima tempora appellasse, estque haec
 temporis qualitas essentialis ipsius appellatio-
 nis etiam quoad effectum deuolutiuum. Aegid.
 ibidem Franc. ubi supra, Decius ibidem in prin-
 cipio, quamobrem traditum est, eum tenei non
 solum appellationem, sed etiam istam sententi-
 am, à qua appellatum esset, procedere: ex cuius
 die licebit dignoscere, an appellatio fuerit infra
 decem dies interposita. Io. And. in d. c. Romana, §. si

§. si verò in 6 quem refert & sequitur Fran. in dicto c. cum in ecclesia vlti. no. quæ tamen intelligas vera esse, appellato postmodum contradicente, & allegante confessionem suam esse de appellatione in genere, non autem de qualitate temporis ad eam necessaria, quia ipso non contradicente, iudex non debet de hoc, neque dubitare, neque discutere, Aegid. conclu. 505. conclu. quòd si ambæ partes de re iudicata.

Rursus limitabis prædicta de necessitate productionis appellationis procedere, nisi iudicis iurisdicção prorogata fuisset, vel iudex * pronúciasset se iudicem competentem, neque ab ea interloquutione fuisset appellatum, firmaretur enim eius iurisdicção, & licet de appellatione nõ constaret, immò si nunquam fuisset appellatum, valeret eius processus. Franc. in dict. cap. Romana, §. si verò in fin. Aegi. conclu. 84. exequutoria, versic. responde de rescriptis, prout alibi etiam vidisti partium consensu causam deuolui, quæ aliàs non erat deuoluta. Rota decis. 539. in antiq. Agraamine de appell. 242. in antiq. nota, quod causa prophana, eod. tit.

Idem * dixero, si pars appellata esset, quæ pro expeditione instaret, & pro ea pronunciandum esset, quia isto casu licet appellans non produxisset appellationem suam, cum tamen quoad ipsum, & eius præiudicium, firma sit iudicis iurisdicção, posset iudex suæ appellationis ad confirmationem sententiæ contra ipsum lata procedere pronunciando bene iudicatum, & malè appellatum, quatenus appellatum. Bal. in l. 2. C. ut lite penden. veluti etiam posset pronunciare in fauorem appellantis contra sententiã, etiam si non

si non fuisset producta. Franc. in cap. extrinsecus, colum. 12. versicu. 3. quæritur de appellato, licet secundum ipsum non possit isto casu in finem appellantis, & in odium appellati non proventis sententiam procedi ad infirmatoriam sententiæ non productæ, sed tantum ad impositionem silentij ipsi appellanti, & erit potius puni- riua, & contumacialis, quam diffinitiva senten- tia. Francus ibidem, quia cum non confiteretur sen- tentia, & de eius continencia, non potest appa- rere iudici appellationis de eisdem sententia ius- titia, vel iniustitia, si ergo illam infirmaret, vi- que iniquè faceret, cum illa iusta esse potuisset, & per consequens ad huiusmodi infirmatoriam procedere non potest, nisi fortè aliam viam ve- tares, qua ego simili casu partes appellantis su- stinens, vti consueui ad habendam diffinitivam impetrando similiter commissionem, in qua nar- rato, quod appellatus non præsentam sententiæ, neque eius processum producere, & appellatus non valet commodè habere, signatura solet re- scribere, quod præfixo termino ipsi appellato ad- docendum de præsentis sententia, atque proces- su, & ad illa transportanda, quo elapso & non docto, neque transportato, iudex, cui prius cau- sa negocij vna cum appellatione fuerat commissa procedat in negotio, prout in prima instantia, & signatura solet isto casu rescribere non alias præcisè, sed iudicis arbitrio, & per istam viam non solum excludimus sententiam appellati, vt in superiore casu, sed amplius reportamus defi- nitivam in negotio principali.

Generaliter non transportatis actis à priorè iudice, dum pro secunda, vel tertia sententia in- stamus

stamus in vnaquaque instantia suos iuxta natu-
 ram causæ, & ordinem instantiæ obseruamus
 terminos, de quibus suprâ, vbi de terminorum
 substantialium obseruatione fufius diximus,
 non repeto amplius, non probata probamus, &
 non allegata allegamus, idque iura, & scriptu-
 ras exhibendo, testes inducendo, & vbi opus sit
 literas compulsoriales, gratiales, vel speciales
 necnon remissorias pro exigentia causæ obtine-
 mus, & alia facimus, quæ nobis ad victoriam
 conferre videntur, de quibus omnibus suprâ suis
 titulis tractauimus, & vbi causâ fuerit profe-
 renda vltiori sententia instructa, continentia
 sententiæ esse solet, vt priorem sententiam con-
 firmet, vel infirmet *d* his verbis. Benè appella-
 tum, & malè iudicatum, dictamque sententiam,
 & eius processum per viam iniquitatis infir-
 mandos esse, si infirmatoria futura esset senten-
 tia, si autem confirmatoria, dicere solemus ma-
 lè appellatum, & benè iudicatum, dictamque
 sententiam confirmandam fore, & esse, prout
 confirmamus, & quia fructus lite pendente
 non debentur victori iure actionis, lex pro il-
 lis iudicis officium indulget, quo solent iudi-
 ces Roman. Cur. in istis succedaneis sententijs
 condemnare victum in fructibus, in vnaquaque
 à die præcedentis latæ sententiæ, vtpote in secun-
 da à die latæ primæ, & in tertiâ à die latæ secun-
 dæ sententiarum, eadem * quoque ratione, ex
 quo expensæ iudiciales post litem contestatam
 non debentur iure actionis, neque via actionis
 exigendæ veniunt, lex simili modo iudicis of-
 ficiu victori indulsit pro istis expensis, l. ædi-
 les, §. sciendum, ff. de edilit. edict. & not. per In-
 nocen-

nocentium in cap. fin. de dolo & contum. & in c. sapè, de appellat. per Specul. titu. de expens. §. nunc de expensis, versic. hoc quoque notandum, Rota decis. 353. in not. si Auditor de appell. & libet * in libello non peterentur, ex quo iudex officio debentur, poterit iudex ultra contentam petitione victoris ex officio suo victum in expensis condemnare, & nisi fecerit, non defuerit, qui voluere iudicem facere litem suam, & teneri de suo refundere, gloss. in l. omnem honorem, cap. quando prouoc. non est necesse, idque ex (ut opinor) ratione, §. quia * si omnia expensarum condemnatione sententia proferatur diffinitiva, lex prohibet amplius de expensis tractari, l. terminato, C. de fructib. & expensis litium, quam sententiam glo. in d. l. omnem honorem indicat tunc non admitto, sed duntaxat concedo, quod iudex possit ex officio in expensis non petitis victum condemnare si velit, quod si prætermiserit, opinor, eum non facere litem suam, neque de suo teneri, ubi non fuerint petita, gloss. est singularis in c. fin. de rescriptis, quam sequuntur ibi Doct. & Barth. in l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damno infecto, Franc. in cap. sapè, col. penul. versic. quæro de appell.

Et quamuis suprà dixerim, lara diffinitiva sententia iudicem non posse amplius de expensis cognoscere, neque iudicare, l. terminato, C. de fructibus & litium expensis, hoc tamen perpetuum non est. g Finge, * quod iudex post latam diffinitiuam, eadem tamen die vellet sententiam super expensis supplere, & posset veluti eadem die omnes alias accessiones ipsius sententia exquirere, l. Paulus, ff. de re iudi. c. cum appellatio- nibus,

nibus, de appell. in 6. ibi. eadem die expensarum
condemnationem faciens. *h* rursus, finge iudicē
in ipsa prolatione definitiuę sententię reseruaf-
se sibi hanc expensarum cognitionem & decisi-
onem, & beneficio istius reservationis posset et-
iam post latam sententiam de expensis cognos-
cere, & iudicare, tex. in d. l. terminato, vbi etiam
Bar. & alij. finge; denique, quod iudex non aliās
diffinitiuę negotium terminasset, sed super ali-
quo duntaxat incidenti pronunciaisset, & isto ca-
su posset iudex post latam huiusmodi sententiā
quandocunque vsque ad finem causę in expen-
sis condemnare. Inno. in c. sępē de appell. & ratio
est in promptu, quia licet iudex super aliquo in-
cidenti pronunciauerit, remanet adhuc iudex,
& durat eius officium vsque ad diffinitiuam, i-
mò etiam post diffinitiuam per totum illum diē
d. l. Paulus sequitur Bart. in d. l. terminato, Abb.
d. c. sępē, vbi etiam Fran. col. 14. & seq. de appell.
vers. 8. quæritur, quæ & si vera sint, vbi iudex nō
diffinitiuam, sed interlocutoriā profert sen-
tentiā, nihilominus & soleamus in Rom. Cu. in
formula sententię interlocutorię ex abundan-
ti expensarum condemnationem vsque ad finem
litis reseruare, quæ reseruatō secundum prædi-
cta, est potius abundans, quàm necessaria.

Generaliter verò lex iubet eum, qui temerè li-
tigasset, in expensis condemnari, l. eum quem, ff.
de iudic. l. properandum, §. sin autem, C. eo. quā-
obrem cū lex de eo, qui temerè litigasset, dun-
taxat loquatur, excusaret, l. ab hac expensarum
condemnatione (quæ pēna est temeritatis ipsius
litigatoris) vbicunque victus iustam habuisset
litigandi causam, l. qui solidum, §. etiam, ff. de
litigandi causam, l. qui solidum, §. etiam, ff. de

l. 2. & c. 1. in fi. de elect. in 6. & utrobique notatur
 Raro tamen consuevit Rom. Cur. & præsertim
 sacrum palatium hanc excusationem admittere,
 nec reperio alio casu fuisse admissam, nisi pro
 eo, qui modò succumbens, prius in eius fauore
 aliam sententiam reportasset, si modò ex noui-
 ter deductis reuocaretur, m secus verò si ex e-
 dem Rot. decis. 251. in no. Licet sententia, de sen-
 tentia, & re iudi. contra Specu. in loco ibi allega-
 qui volebat quamlibet sententiam ab expen-
 condemnatione excusare, & extra præscriptum
 calum consuevit Ro. Cur. præsertim sacrum pa-
 latium ferè semper victum victori in expensis
 condemnare, Cassa. decis. 13. de rescrip. qua in re,
 & si videatur Rom. Cur. durè cum litigatoribus
 agere, hanc nihilominus duritiem in alio liti-
 gatoribus rependit, quia * & si lex iubet victum,
 non solum in expensis iudicialibus d. l. propera-
 dum, §. autem, C. de iudi. sed etiam in viaticis
 & alijs condemnari, dict. l. eum quem, si de iudi.
 mitigatur tamen iste rigor in Ro. Cur. in qua etiam
 propter frequentiores forensium ex vniuersis
 his regionibus causas, grauissimæ fiant viatico-
 rum impensæ, nihilominus non consueuerunt
 iudices Rom. Cu. de similibus viaticis, neque de
 expensis victus aliquam in ipsa expensarum ta-
 xatione rationem habere, sed de iudicialibus ci-
 tum, & de his, quæ ex actis liquent, utpote de ex-
 pensis regestj, examinis testium, notulæ senten-
 tiæ, & similibus, quas vulgò expensas suas vo-
 cant, supra quarum summam solèc iudices pau-
 lò plus pro aduocato, procuratore, sollicitato-
 reque concedere, prout inferius suo de expensa-
 rarum taxatione loco docemus.

ANNOTATIONES.

More introductum.) Huc accedant, quæ suprà hoc
eodem lib. c. precedenti in prin. diximus. a

Et nisi sibi prius.) Iure quidem hoc fieri debet cum *
appellatio iurisdictionis iudicis ad quem fundamentum sit,
ideoque prius de ea sibi constare oportet, c. Romana, vbi glo.
in ver. presumat, & cap. non solum, §. illa verò de appell. in
6. Rot. decis. 391. nota, quod auditor in antiq. & decis. 11. Fuit
dubitatum in prin. in no. & Aegid. conclu. 21. & 18. & 100.
& saltem ipsa de appellatione, vt negocium deuolueretur
per confessionem appellati constare debet, vt puta, si appella-
tionis causam committi petiisset, idem Aegid. conclusi. 683.
quanquam. Ceterum in causa reuocationis attentatorum
hoc non procedit, vt sola sufficiat confessio, quia tunc magis
concludenter probanda est. Rot. decis. 190. quoad, in no. Quin-
imò hac facti specie, nec de ipsa appellatione prius constare
satis esset, nisi etiam infra decem dies appellatum fuisse, pro-
betur. vt apertissime volunt Ioan. Andr. in d. c. Romana, &
Spec. tit. de app. §. de off. ver. pen. & Rot. dec. 94. nota, quod
vbi in antiq. & eo loci ex hoc dicit, quod * non sufficit pro-
bare, quæpiam beneficium acceptasse, nisi infra mensem ac-
cepisse probetur. Qua de re legitur in clem. 1. de concessio.
prebendarum, & iterum hoc proditum est in decis. 125. suf-
ficit appellanti in no. & per Compost. qui dicit sic obtinuisse
in c. cum dilecti, vbi Butr. in fin. & per Felius, in cap. quod ad
consultationem, colum. antepen. ver. secunda conclusio de re
iudicata, Nico. Anto. Grauat. b

Nisi iud.) Iudicis * tam ordinarij, quàm delegati iuris-
dictio expresse siue tacite prorogata, quant. e ad Validandum
iudicium sit efficacie, vt Iurisconsulti sententia habetur, in
l. 2. §. si iudex, vbi Barto. & alij hanc materiam accu-
rate pertractant, Innoc. & Felin. in cap. de causis, de offic.
deleg. Rota decis. 280. si iudex, in no. Guid. Pap. decis. 285.
Afflic. c

Afflict. decis. 117. numero 4. & decis. 227. Capic. decis. & iterum Felin. in cap. 1. numero 10. de iudic. ubi post alia.

Com. opi. communem opinionem esse testatur, quod ex aliqua obli-
ca litis contestationem tacita prorogatio inducitur. Certe
si prorogationis materiam tam de tempore ad tempus, quā
de re ad rem, quā de persona ad personam sive capax, &
citatos locos conuolabis. Verum hoc unum non omittens,
15 quod * in causis, in quibus de proroganda iurisdictione agi-
tur, necessario requiritur, ut illi iudex sit capax, & illa ex
sententia non eueniet, ut per Innocen. in cap. pastoris de re
iudica. Docto. in c. ultim. de iudic. & *Afflict.* qui satis ro-
ganter explicat decis. 354. num. 14. cum sequ. Nicolaus An-
ton. Grauat.

d His verbis.) Adde libellorum architectum illum de
Petr. Ferr. in forma sent. in causa appell. Bar. & reliquis
16 l. eos, C. de appell. Verum * iudex appellationis, cuius iudicium
appellati sententiam impugnat, siue reuocat, causas ex-
primere tenetur, quare priorem sententiam iniquam fuisse ar-
bitratur, ut not. in cap. sicut nobis, de re iudicata. & tradit
dem Ioan. Petr. in forma libell. appell. prope si, in verb. de
appellatum, secus verò si illam confirmares, nam tunc mi-
nimè causam exprimere necesse est. Nicolaus Antonius
Grauatius.

e Ex licet.) Super hac re controuersantur Docto. Nonquid
17 * iudex victum in expensis non petitis condemnare reue-
tur, multis enim visum fuit, non teneri: verum si voluerit
illum ex officio condemnare, utique posset, ut tradunt Cy.
Bart. Ang. & plerique alij in l. properandum, §. siue extra
alterutra, C. de iudic. Paris. à Put. in tract. Synd. in verb. ex-
pense, §. potestas, numero 4. & Felin. in cap. significauerunt
de excep. Sed id nonnulli in expensis ante litem contestatam
factis intelligunt, secus verò post, in quibus etiam si ille pe-
titi non fuerint, iudex tamen in eis victum condemnare ob-
stringitur, inter quos est Salices. in d. l. properandum, §. siue

autem alterutra, & Ang. s. cum pugnans in l. Paulus 1. de re
iudicata, quorum opinioni vbi se Imola subscribit. Attamen
prior opinio, quod non teneatur, nisi ipse condemnare voluc-
rit, communi calculo à Doctoribus recipitur, vt Iason in di-
cta l. properandum, §. siue autem alterutra, numero 31. qui in
practica ita etiam seruari testatur. At Ant. Trem. in addit.
ad Praxim Bonacc. tit. de recus. numero quarto, in versic. ra-
tific. re. posteriorem opinionem communem esse affirmat, id-
circo ad evitandas opiniones vtile erit semper in libello de
expensis protestari, illasque petere, nam hoc casu iudex vi-
ctum victori necessario ad expensas (quando tamen iure de-
bentur) condemnare tenetur, aliter eas ere suo rescire ob-
stringitur, vt Doctores omnes prae citatis locis in hoc conue-
niant. Quas quidem expensas tacite etiam petere sufficit,
et pet. si sententiam pro se ferri postulet, vt communiter in
libellis fieri solet, nam intelligitur omnibus cum accessorijs,
vt perbellè Bald. scriptum reliquit in dicta l. properandum,
§. siue autem alterutra, cui Paul. Castren. Alexand. & Ias.
ibi, numero 32. consentiunt, & memorie commendandum
esse admonent. Et * expensarum condemnatio nedum in dif-
finitiva sententia sed etiam in interlocutoria facienda est,
p. r. Ias. post ceteros eod. loci numero 19. qui hanc opinionem
communem esse ait, & tam in principali causa, quam appel-
lationis, Paul. Castren. in l. destitisse, ff. de iudic. & latius
per Gram. decisio. 83. Quae * expense etiam criminalibus in
causis vendicant sibi locum, vt succumbens illas rescire
teneatur. Ias. s. p. citato loco, numero 21. Gram. decisio. 39.
& est communis opinio teste Franc. Mar. decisio. Delphi. 276. Com. opi.
Praedicta intelligas, nisi * victus iustam litigandi causam
habuisset, ea enim à dictis expensis excusationem praestat,
vt Ias. ibi, numero tertio, Mil. in reper. in ver. expense, &
tradit Hieron. Cagno. in l. in alterius, numero 25. ff. de reg.
iur. vbi hanc opinionem communibus suffragijs receptam es-
se prodidit, veluti si doctissimus vir alicui litigare consu-
luerit,

Com. opi.

18

Com. opi.

19

Com. opi.

20

Com. opi.

29 3

lucrit,

Com. opi.

luerit, nam excusaretur ab expensis, si in causa succederet, & licet ab hac opinione nonnulli dissentiant, attamen communi calculo à Doctoribus recipitur, teste Carr. conf. numero 14. intelligas tamen ut per Ias. allegat. loco citato numero 8. Ceterum quod diximus, iustam scilicet litem causam ab expensis victum excusare, pluribus modis limitata, veluti per Ias. ubi supra numero 3. & que ad 11. sed aduertendum esse admonet ibi numero 10. quod * quando iudex iusta ex causa victum ab expensis absoluit, & illam in sententia exprimat, cum declarare teneatur, vide eum multas adducentem auctoritates. Et quando * litigarem tenuisse iustam causam litigandi dici possit, vide Lufpan. in cap. quoniam in ver. expensa, numero 5. cum sequen. de probat. ubi latius pertractat, ponendo quinque casus, & limitat. Rebuff. in commen. in const. Gallie in tract. de expens. prin. numer. 30. lib. 3. Bern. Diaz. in suis regu. in ver. expensarum. regu. 274. & Guid. Pap. decis. 436. num. 65. Nicol. Amo. Grauatius.

f

Quia omissa.) Adde Afflict. decis. 42. nu. 2. intellige tamen, ut in sub sequenti add. rursus dicemus.

g

Finge quod.) Vide Abb. in c. sepe in fin. de appell. ubi que etiam Franc. col. 14. vers. 8. queritur, & que supra diximus lib. 3. cap. 10. sub litera E.

h

23

Rursus.) Iudicem * non posse post sententiam reuocari de expensis cognoscere, quamuis earum condemnatio reservata fuerit, pro comperto habetur, per l. terminatio hic alleg. ubi Bal. colum. penult. ver. quero, & in authen. generaliter, numero 11. C. de episc. & cler. & tradit Ias. in l. proponendum, §. siue autem alterutra, numero 27. C. de iur. f. d. lit tamen ubi statutum vigeret (prout in Regno Neap.) quod victus victori ad expensas condemnatur, nam tunc expensae peti possunt, & de eis iudex cognoscet, etiam si illarum condemnatio omissa fuerit, nedum reservata, & ab ea minime quoque prouocatum, ita pulchre Barto. in l. certis, §. rem, ff. de leg.

de leg. 3. & in l. non solum, ff. de rei vend. Alexand. in l. Paulus, numero 8. ff. de re iudic. & Afflict. in constituta, reg. Neap. duorum, numero 2. & hac est communis opinio, quic- **Com. opi.**
quid Math. esil. è regione dixerit sing. 80. teste Prosp. Carau. in comment. super ritibus magne Curie Vica. Reg. Neap. in ritu 297. num. 5. versicu. secundo casu, & sic d. l. terminato, recipit limitationem, locum non habere, ubi municipali lege (ut supra diximus,) cauetur, expensas vincienti à victo refarciendas esse. Nico. Anto. Grauatius.

Finge denique.) Huc accedant, quæ diximus libr. 3. **i**
cap. 10. sub lit. E.

Nihilominus.) Adde Afflict. decis. 42. ubi decisum **k**
fuisse testatur, quod * appellans ab interlocutoria debet in **24**
expensis condemnari, si bene appellatum & malè iudicatum fuisse pronuncietur, nec debent de iure dictæ expensæ in fine causæ reservari. Grauatius.

Excusaret.) Huc spectant, quæ supra diximus sub lit. E. **l**
Secus verò.) Adde Butr. & Abb. in c. finem litibus, de **m**
dol. & contu. Ang. in l. negotiorum pen. col. de app. Ias. in l. properandum, §. siue autem alterutra, num. 24. C. de iudic. & Afflict. decis. 42. Graua.

Sed etiam in viaticis.) Si expensas, * quæ in lite re- **n**
ficiendæ sunt, scire cupis, magistrum glo. consulas in dist. cap. **25**
finem litibus, ubi expensas necessarias, vtilis, & moderatas refarciendas tantum esse censet. Et quoniam horum triū super verborum declaratione longa commentaria interpretes egerunt: si tibi satisfactum velis, eos legere non te pigeat. Ceterum illud hac in materia non prætermittam, quod in expensarum condemnatione, damna in rebus illata non veniunt, sed quæ duntaxat personæ illata fuere, exempli gratia, Si artifex diu litigauerit, ut traditum est à Specul. & Ioan. Andr. in addit. ad eum, titul. de expens. §. ultim. versicu. quid si victor artifex. Butr. dicto cap. finem litibus, & Ias. in l. properandum, §. si autem alterutra, numero 13.

de iudic. ubi etiam ad presens institutum multa quæ-
 decidit, & nu. 15. quando reus partim obtinuit, partim vero
 succubuit, quoniam pacto expensarum condemnatus fuisse
 erit. Sed quoniam expensæ aliquando ratione contumacia
 aliquando victoriæ debentur, & nonnulla in his casibus
 discrimina quomodo refici debeant, & quæ nam veritas
 expensæ, idcirco Bart. & Ias. declarantes leges in l. faci-
 mus, nume. 8, C. de iudic. Rebus, in tract. de expens. in com-
 men. consti. Gall. art. 5, nu. 55. & iterum art. 8, nu. 14, com-
 seq. lib. 3. Lanfr. in capit. quoniam contra, in verb. expensæ,
 nume. 24. de probat. & Prosp. Carau. in commen. ritum mag.
 Cur. vic. Neapo. 298, numero 9, cum sequen. ubi post. Ias. &
 Rebuff. citatis in locis septem enumerat differentias, quas
 26 inter ceteras, quod * in expensis, ratione contumaciae deli-
 tis, nedum, quæ in iudicio circa aduocatos, procuratores, &
 notarios erogatae fuerint, debentur, sed quæ in itinere, ni-
 non & damna in persona, rebusque etiam illata, secundum
 Accurs. & Bartol. in l. prima, ff. de iudic. mut. causa sit, &
 in dicta l. sancimus, ubi Ias. numero 8. secus vero in expen-
 sis ob causæ victoriæ debitæ, cumque in illis, damna rebus
 illata non includuntur. Extitit & alia differentia, quia in
 expensis ratione contumaciae non computantur illæ, quæ mi-
 facturus fuisset, sed in expensis victoriæ causæ trique
 sic, Ias. in l. 1. §. vlti. nume. 25. ff. si quis in iudic. non obtem-
 ubi latius etiam hanc explicat. Ceteras autem differentias
 citatis in locis, (si lubet) legere poteris, quas breuiter con-
 sa consulto omittimus.

De restitutione in integrum.

C A P. III.

SUMMARIVM.

I Restitutio in integrum peti potest, ubi appellatio
 denegatur.

2 Re-